

Naket på Sundsvalls museum

Utställningen "Jag - identitet makt sexualitet"
Sundsvalls museum, till 14 sep.

Foto: Hannah Modigh, Kerstin Ekström, Sanna Sjöswärd, Nate Hill

Video: Lars Nilsson, Sam Taylor-Woods

Objekt: Barton Benes

Måleri: Anna Norvell

Historisk utställning: Strykfåglar och Berglärkor, Kvinnoöden 1850–1930

Samt verk ur samlingarna

I en utställning som omfattar hela museet utom de fasta utställningarna, bearbetar Sundsvalls museum frågor om identitet, makt och sexualitet.

Starkt intryck gör Anna Norvells måleri, i vilket hon med oförfärad kraft och entusiasm ger sig på att förändra traditionella, invanda tankemönster genom att plocka sönder dem, bygga om och visualisera. Projektet har titeln Unholy Trinity, Ohelig treenighet, och utgår från "en spänningstriangel bestående av vetenskap, religion och pornografi".

Målningarna i Unholy Trinity är figurativa och tydliga, men ändå mystiskt gåtfulla och etsar sig fast i bildminnet. Den som en gång sett bilden av kvinnan helt täckt av hår i stället för burka i de afghanska bergen (Fur), blomsterbuketten med inslag av könsorgan (Stilleben II), den erigerade jättepenisen på en man utan huvud (Anatomical Study), för att inte tala om konstnärens omtolkning av madonnan med barnet, här en mörkhyad man med ett ljus barn (Icon), glömmer inte.

Konstnärens förhållningssätt är teoretiskt och analytiskt. Projekten inleds med tematiska litteraturstudier. Efter det kommer bildidéerna intuitivt. Det jag ställer mig tveksam till är ambitionen att förändra världen genom att ändra bildbeskrivningen av densamma. Exempelvis i verket Anatomical Study tycks ambitionen vara att översätta den traditionellt manliga vetenskapliga blicken till en motsvarande kvinnlig. För mig blir det som att bemöta vit rasism mot mörkhyade med det omvända, svart rasism mot vita.

I stora utställningshallen hänger bilder ur den amerikanske performansartisten Nate Hills bildserie Trophy Scarves. Han poserar iförd smoking med en vit naken kvinna över axlarna. Eftersom han själv är svart utmanar bilderna rastänkandets konventioner.

Ett annat starkt verk är Barton Benes Vapore (1994) ur vandringsutställningen Lethal Weapons. Här förvaras aidssmittat blod i en parfymflaska. Blodet har också sprutats ut och den vita bakgrunden är fläckad. Flaskan förvaras bakom säkerhetsglas och ram. Till vardags hänger verket på sjukhuset i Umeå och ägs av landstinget i Västerbotten.

Hannah Modigh har i sitt projekt the Milky Way fotograferat mer eller mindre avklädda tonåringar. Bilderna har hängts som vore de affischer i ett tonårsrum. Sam Taylor-Woods video Brontosaurus, med en sprillans naken man som dansar till musik, visas i ultrarapid. Sanna Sjöswärds medelålders tyska strippor i fotoprojektet Kleine Nachtrevue går inte heller av för hackor, märkligt identitetslösa i sina sadomasochistiska maskeringar. De tillhör de mer påklädda fotoobjekten, tillsammans med Kerstin Ekströms fotografier av transvestiter: Brunetter och Blondiner.

I det fördolda, i ett eget, slutet rum visas så Lars Nilssons video Vid mitten av vår levnadsbana befann jag mig i en mörk skog (2002). Här ligger en naken kvinna i skogen och tillfredställer sig själv. Den som orkar titta i 28 minuter får veta om det går för henne, men frågan är hur skönt det kan vara bland ris och myror. Med sin manliga blick på kvinnlig sexualitet kontrasterar verket skarpt mot Anna Norvells arbeten en trappa upp.

Utställningen som helhet kan ses som en nakenchock. Vad som fått museet att ta till nakengreppet är inte helt solklart. Handlar det om en vilja locka publik, chockera och utmana, eller finns det någon djupare analys? I en inledande text i den snyggt formgivna katalogen sägs det att "Vem är jag?" är en av livets stora frågor. Vidare: "vi för en ständig kamp med vår egen identitet utifrån de maktstrukturer och normer som finns i samhället".

Världen brinner, miljoner är på flykt, de arktiska isarna smälter, det står tiggare i varje gathörn, lönerna dumpas och frågan Vem är jag? påstås vara en av mänsklighetens stora problemställningar. Här hade en djupare analys varit önskvärd, gärna av psykoanalytisk art, och då med mer substans än vad Miss Universum/Catti Brandelius presterar i sitt roliga videoverk Kasta Freud (1999). Det kan ses i det urval ur samlingarna som behandlar undertemat makt.

I konceptet identitet, makt, sexualitet har också museets egenproducerade kvinnohistoriska utställning Strykfåglar och Berglärkor stoppats in. Med utgångspunkt i industrialiseringen av Sundsvall gestaltas de mest utsatta kvinnornas, och därmed deras barns, öden i staden från 1850 till 1930. Fattiga, prostituerade, gravida, övergivna, rättslösa, fängslade, utsatta och kontrollerade kämpade de för att överleva och kan knappast ha haft några problem med att besvara frågan Vem är jag? Här finns inga konstverk men ett par citat visar hur dåtidens kulturmän såg på kvinnor. August Strindberg uttalar sig efter ett besök på Tivoli i Sundsvall om hur nöjda och glada glädjeflickorna där var med sina liv. Och i ett hjärtskärande brev berättar den sexuellt okunniga Sigrid Hjertén för pojkvännen Isaac Grünwald att doktorn sagt att hon inte alls har maginfektion utan är gravid i sjätte månaden. Vet Isaac någon som kan ta hand om barnet?

Det är tur att Strykfåglar och Berglärkor tas med i konceptet identitet makt sexualitet, så att det får någonting att bottna i. Hela utställningskonceptet har genomgående försetts med snyggt formgivna skyltar i svart, rostrött och vitt.

Text och foto: Karin Kämsby
Volym 2014-06-18